

10. What is mouse DPI? [Електронний ресурс] // Answers. Computers Technology. – Режим доступу: http://wiki.answers.com/Q/What_is_the_meaning_of_mouse)

© *Лилия Іваницька*
(Київ)

ИЗОБРЕТЕНИЕ ДУГЛАСОМ КАРЛОМ ЭНГЕЛЬБАРТОМ КОМПЬЮТЕРНОГО МАНИПУЛЯТОРА – МЫШИ

Раскрыты важнейшие страницы жизненного пути Дугласа Карла Энгельбарта. Отдельно акцентируется внимание на его становлении как ученого. Исследуется деятельность изобретателя компьютерного манипулятора Дугласа Карла Энгельбарта и отслеживается эволюция упомянутого прибора. В центре внимания также значение его открытий для современности.

Ключевые слова: Дуглас Энгельбарт, компьютерный манипулятор, мышь, патент, модернизация.

© *Liliy Ivanytska*
(Kyiv)

CARL DOUGLAS ENGELBART INVENTION OF COMPUTER MANIPULATORS – MOUSE

In this article examined the activities of the inventor of the computer manipulator Carl Douglas Engelbart and tracked the evolution of this instrument.

It's known many cases in the history of development of computer facilities and information technology, when the inventors, who defined or define until nowadays the extent of information society development, haven't received due recognition during their life. One of the first researchers of man-machine interface and the inventor of the computer pointing device – the computer mouse Douglas Carl Engelbart turned 88 this year, and his most famous invention – the computer mouse – on September 9, 2013 turned officially 45. Unfortunately, the inventor didn't have to mark the jubilee anniversary of his creature, because on July 4, 2013 he passed away.

In various publications which monitor the computer topics were published a lot of material that analyze the technical and technological features of computer manipulator, but details regarding the humanitarian component of the emergence and evolution of this device is virtually absent. Similarly, not much is known about the author of the idea of the computer mouse – Douglas Carl Engelbart.

The aim of the article is to highlight the activities of Douglas Carl Engelbart in the field of computer technology in general, and developing by himself the computer manipulator and the further evolution of the popular and necessary today device.

Keywords: Douglas Engelbart, computer manipulator, mouse, patent, modernization.

До редакції надійшла 9.10.2013.

УДК 330.15.001.8:504:338.439.02

© *Оксана Попова*
(Київ)

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕНЬ В.М. ТРЕГОВЧУКА

Розглянуто питання раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища та забезпечення ресурсо-екологічної безпеки нашої країни в контексті наукової діяльності видатного вченого в галузі економіки природокористування академіка НААН України В.М. Треговчука. Розкрито основні положення та висновки його наукових праць щодо розв'язання вищезазначених проблем, проаналізовано науковий і практичний внесок у вирішення завдань продовольчої безпеки України, а також актуальних питань формування ефективної та цілеспрямованої національної агропромислової політики в нових умовах господарювання. Для нього був властивий системний підхід до питань, які вивчаються, високий теоретичний рівень, глибокий аналіз, практична спрямованість висновків і рекомендацій.

Ключові слова: природокористування, навколишнє середовище, дослідження, продовольча безпека.

В нашій державі на тлі економічної кризи, проблем з продовольчим та житловим забезпеченням, суперінфляції, росту злочинності, питання комплексного й кардинального екологічного оздоровлення постійно

відкладається на другий план, не приділяється увага раціональному природокористуванню, а кількість техногенних катастроф збільшується. Тому справа виходу з екологічної кризи в нас залишається першочерговою.

Досвід розвинених країн і вітчизняного господарювання показав, що могутність держави визначається перш за все високим рівнем технологій і культури, в тому числі природокористування, що рухатися далі старим шляхом економічного розвитку неможливо. Потрібна нова концепція природокористування. Академік Національної академії аграрних наук України доктор економічних наук професор, В.М. Трегобчук зробив неоціненний науковий внесок у дослідження проблеми економіки природокористування. Він фактично започаткував у нашій країні новий напрям в агроекономічній науці – економіко-екологічних досліджень, займався розробкою багатьох теоретико-методологічних і прикладних аспектів взаємодії економіки та екології, людини і навколишнього середовища, зокрема у процесі сільськогосподарської діяльності.

Наукові розробки В.М. Трегобчука з питань взаємозв'язку економіки та екології відповідали як раніше, так і тепер загальноосвітнім напрямкам досліджень у цій сфері.

Разом із тим навколишнє природне середовище вивчене недостатньо. Все це вимагає проведення різноманітних, досить широких, систематичних і водночас витратних досліджень. Виникає необхідність об'єднання сил і засобів наукової громадськості широкого кола держав.

Кожна країна визначає норми природокористування в межах своєї території. Але в останні роки у зв'язку із збільшенням транскордонних перенесень різних забруднень, а також таких національних видів діяльності, які шкодять усій планеті (вирубка великих площ лісів, випробування ядерної зброї, розширення атомної енергетики тощо), дедалі більше уваги приділяється підписанню міжнародних угод про методи й норми природокористування.

Варто згадати, що Генеральною Асамблеєю ООН на XXVII сесії (1972 р.) було запропоновано Програму ООН із навколишнього середовища (ЮНЕП), спрямовану на вирішення найгостріших проблем сучасної екологічної кризи (опустелювання, деградації ґрунтів, погіршення якості і зменшення кількості прісних вод, забруднення Світового океану), а також проголошено 5 червня Всесвітнім днем охорони навколишнього середовища.

Одним з перших і найважливіших кроків на шляху координації дій щодо охорони довкілля як окремої сфери політики Європейського Співтовариства став Паризький саміт керівників держав та урядів 1972 р. Співтовариство закликала Європейську Комісію до розробки програми дій з політики охорони навколишнього середовища.

У 70-х рр. минулого сторіччя, відповідно до рекомендацій Стокгольмського екологічного форуму, на чергових сесіях Верховної Ради СРСР і Верховної Ради УРСР було розглянуто питання поліпшення природоохоронної діяльності, посилення захисту довкілля та прийнято відповідні постанови. На виконання Постанови Верховної Ради Української РСР, в 1973 р. створено Наукову раду Академії наук УРСР з проблем біосфери. Видатний учений В.М. Трегобчук входив до двох її секцій: 1) соціально-економічних проблем природокористування та охорони навколишнього середовища і 2) раціонального використання та охорони водних ресурсів.

Він один із перших в Україні почав досліджувати економіко-екологічні аспекти природокористування і вивчення продуктивних сил суспільства взагалі. Основне місце в його наукових розробках і практичних рекомендаціях займають проблеми розвитку економіки та суспільства, теоретичні та прикладні екологічні проблеми господарської діяльності, обґрунтування напрямів раціонального використання та охорони природних ресурсів, захисту навколишнього середовища від забруднення.

У СРСР основна увага приділялася двом чинникам економічного зростання: практиці і капіталу. Природні ресурси вважалися невичерпними, рівень їх споживання по відношенню до можливостей відновлення й запасів не розглядався в числі пріоритетних. Не вивчалися наслідки економічного розвитку в контексті різного роду забруднень, деградації навколишнього середовища й ресурсів. Серед макроекономічних показників був відсутній такий важливий елемент, як природно-ресурсний потенціал, врахування якого давало можливість по-державному дбати про екологічну безпеку існування людства.

В.М. Трегобчук вважав, що настав час ввести такий узагальнюючий показник, як валовий суспільний (внутрішній) еколого-економічний продукт. Крім того, рівень і характер використання природних ресурсів, насамперед земельних, водних і мінерально-сировинних, масштаби й напрями вкладання капіталів, орієнтація техніко-технологічного та організаційного прогресу мають бути узгоджені не лише з поточними, а й з перспективними потребами населення країни.

У наукових працях Валентина Михайловича знайшли висвітлення результати досліджень актуальних економіко-екологічних проблем розвитку людської цивілізації. Йому був властивий системний підхід до проблем, які вивчалися, високий теоретичний рівень, глибокий

аналіз, практична спрямованість висновків і рекомендацій. Зокрема, в контексті досліджень В.М. Трегобчук зробив два фундаментальні, принципово важливі висновки: «Перший: Оскільки в міру інтенсифікації суспільного виробництва на основі прискорення НТП і зростання народонаселення антропогенні на земну біосферу та обсяги використання її ресурсів безперервно збільшуються, то конче необхідно взаємоузгоджувати соціально-економічні інтереси з інтересами екології. При цьому неодмінно забезпечувати пріоритет інтересів екології над інтересами економіки. Другий: екологічні проблеми соціально-економічного розвитку, безперечно, носять глобальний, загальнопланетарний характер, але вирішуватимуться вони мають, насамперед, на локальному, регіональному та державному рівнях.

Економіко-екологічні проблеми природокористування, забезпечення населення і галузей народного господарства ресурсами високої якості, врешті, проблеми охорони довкілля від забруднення, деградації, а ресурсів – від виснаження та вичерпання можуть бути успішно розв'язані тільки за комплексного, системного підходу. Одним з напрямів цієї системи має стати спрямованість на розширення та вдосконалення механізмів зовнішньоекономічних зв'язків у сфері екології, поширення позитивного досвіду зарубіжних країн у справі раціоналізації природокористування й поліпшення системи охорони природи» [5, с. 18].

За роки структурної перебудови нагромадилося багато соціально-економічних та екологічних проблем, гострота яких вимагала негайного вирішення. Питання структурної перебудови національної економіки викликали підвищений інтерес науковців і практиків. Професор В.М. Трегобчук займався вивченням та вирішенням різних аспектів цієї проблеми.

Негативні наслідки структурної деформації господарського комплексу спостерігались в усіх регіонах України. Така ситуація вимагала поглибленого вивчення різнобічних аспектів структурної перебудови господарських комплексів, обґрунтування високоефективних шляхів її здійснення.

Одним із найцікавіших в цьому відношенні є Карпатський регіон, природно-ландшафтні умови якого потребують ретельного вивчення та всебічної охорони. Проблеми та перспективи його комплексного розвитку пов'язані з наявним потенціалом соціально-економічних і природних ресурсів, екологічною ситуацією, тенденціями розвитку економіки в державі.

Важливим питанням є екологічна ситуація, пов'язана з багатьма чинниками. Основними факторами погіршення екології Карпатського регіону є незбалансованість розвитку окремих галузей економіки та промисловості, неналежне ставлення до природних ресурсів і навколишнього середовища. Все це призвело до інтенсивного природокористування, нерационального використання ресурсів, погіршення природного середовища загалом.

В.М. Трегобчук разом з членом-кореспондентом НААН України Г.Д. Гуцуляком, М.І. Долішним та іншими вченими започаткував напрям економіко-екологічних досліджень – «Вплив стану навколишнього середовища і забруднюючих речовин на трудові ресурси, здоров'я населення та демографічні процеси і показники», важливий у науковому та прикладному аспектах.

Дослідження були зосереджені на Карпатському регіоні (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська та Чернівецька області). Результати наукових пошуків узагальнено в чотирьох колективних монографіях, які вийшли друком протягом 1995–2002 рр.: «Стан навколишнього середовища і його вплив на трудові ресурси Івано-Франківської області» (1995) [6]; «Стан навколишнього середовища і його вплив на трудові ресурси Чернівецької області» (1998) [7]; «Стан навколишнього середовища і його вплив на трудові ресурси Львівської області» (1999) [1]; «Стан навколишнього середовища і його вплив на трудові ресурси Закарпатської області» (2002) [8].

У цих працях розглядається нинішній стан довкілля, аналізуються джерела забруднень природних ресурсів (ґрунтів, водних ресурсів і атмосферного повітря) у чотирьох областях. Результати досліджень викладені на основі глибокого аналізу наявної інформації і динаміки демографічних показників у розрізі адміністративних районів кожної області за період від 10 до 20 років.

Вплив забруднень навколишнього середовища на здоров'я людей і трудові ресурси визначений авторами як інтегральний показник.

За результатами досліджень запропоновано науково обґрунтовані та концептуально важливі висновки й систему заходів, спрямованих на подолання негативних наслідків ресурсо-екологічної кризи в регіоні. Забезпечення сталого розвитку Карпатського регіону вимагає дотримання екологічного, а не технократичного підходу до охорони природи, здійснення глибокої перебудови природоохоронних органів, залучення висококваліфікованих

науковців-екологів (лісівників, геоботаніків, ґрунтознавців, географів), для яких охорона навколишнього середовища – справа життя.

В сучасних умовах розвитку економіки актуальними стали проблеми продовольчої безпеки країни та існують регіональні відмінності в масштабах виробництва й продовольчого забезпечення. Вагомий внесок у теорію і практику продовольчого забезпечення України зробили науковці П.П. Борщевський, Б.М. Данилишин, Л.В. Дейнеко, С.І. Дорогунцов, Д.Ф. Крисанов, Б.Й. Пасхавер. Серед них – і В.М. Трегобчук.

Враховання думок учених і експертів щодо джерел виникнення загроз економічній безпеці дає змогу стверджувати, що головна з них полягає у відсутності цілеспрямованої політики державного регулювання економічних процесів у контексті реалізації проголошених стратегій соціально-економічного розвитку країни. До об'єктів економічної безпеки відносять не тільки державу, її економічну систему, а й суспільство та особу. Забезпеченням економічної безпеки національної економіки має сприяти комплексна система, представлена значною кількістю напрямів.

В. М. Трегобчук зробив важливі висновки щодо переведення аграрного виробництва і сільських територій на модель сталого розвитку. Це сприятиме раціоналізації використання земельних і водних ресурсів, поліпшенню екологічної ситуації в державі, а відновлювальні потенціали природного середовища істотно зростуть.

Наукові розробки В.М. Трегобчука з питань ресурсо-екологічної та продовольчої безпеки України знайшли відображення в його дослідженнях, особливо слід відмітити фундаментальну наукову працю «Продовольча безпека в контексті національної безпеки держави» (1999 р.) [9], яка складається з чотирьох розділів.

У першому («Продовольча проблема в сучасному світі та в контексті національної безпеки») В. М. Трегобчук проаналізував стан продовольчої безпеки в різних країнах і континентах, актуальні проблеми, пов'язані з нею в сучасному світі, назвав причини продовольчої кризи. Вчений зробив висновок: «Продовольча безпека – це, по суті, проблема національного життєзабезпечення всіх верств населення держави. Без нормального і стабільного постачання продуктів харчування на споживчий ринок не може існувати жодна країна світу. Це – аксіома, що повинна визначати внутрішню та зовнішню політику тієї чи іншої держави, її фінансово-економічну й науково-технічну поведінку на світовій арені, характер зовнішньоекономічних зв'язків тощо.

Фундаментальною основою вирішення національної продовольчої безпеки та продовольчої незалежності будь-якої держави в сучасному світі є ефективний і сталий розвиток її національного агропромислового комплексу, насамперед його головної сфери – сільського господарства» [9, с.19].

У другому розділі («Продовольча безпека в Україні; стан та проблеми розвитку АПК в нових умовах господарювання») розглянуто актуальні питання продовольчої безпеки як складової національної безпеки держави, стан і проблеми розвитку агропромислового комплексу в умовах ринкової трансформації. Крім того, визначено комплекс заходів, спрямованих на розв'язання завдань щодо розвитку високоефективного екологічнобезпечного та конкурентоспроможного національного АПК.

Автор вважав, що Україні вкрай необхідна національна доктрина, яка ґрунтується на науково виваженій аграрній політиці, стратегії і тактиці розвитку національного АПК [9, с.27]. Ці дослідження доводили необхідність розробки аграрно-продовольчої доктрини.

У третьому розділі («Досвід зарубіжних країн у вирішенні завдань продовольчої безпеки») значна увага приділена висвітленню основних аспектів формування національної агропродовольчої політики, а також досвіду зарубіжних країн, зокрема США, у високоефективному вирішенні завдань продовольчої безпеки.

Теоретико-методологічним аспектам продовольчої безпеки держави присвячено четвертий розділ («Необхідність формування принципово нової національної агропродовольчої політики»). В ньому розглянуто чотири основні блоки і складові елементи національної агропродовольчої політики: розвиток продуктивних сил у вітчизняному АПК; політика держави щодо принципів і методів розвитку виробничо-економічних відносин на селі та в АПК в цілому; підвищення ефективності і конкурентоспроможності агропромислового виробництва; соціальні та екологічні напрями національної агропродовольчої політики.

Слід відмітити, що необхідність розробки концептуального документу державного регулювання агропромислового комплексу країни переконливо доводили інші вчені. Зокрема про це свідчать наукові доповіді «Про стратегію трансформації АПК і забезпечення продовольчої безпеки України», підготовлені колективом наукових співробітників Інституту економіки Національної академії наук України та Інституту аграрної економіки Національної академії аграр-

них наук України під редакцією академіків І.І. Лукінова і П.Т. Саблука [2], «Концептуальні основи розробки аграрної (аграрно-продовольчої) доктрини України» (2002) [4].

У третьому томі «Аграрна економіка і політика в Україні: підсумки минулого та погляд у майбутнє» академік Національної академії наук України П.Т. Саблук зазначає: «Ми повністю поділяємо думку академіка НААН В.М. Трегобчука, що вирішення належним чином проблеми продовольчої безпеки України можливе лише за наявності в державі довгострокової науково обґрунтованої продовольчої політики, всебічно виваженої стратегії і тактики її реалізації на національному та регіональному рівнях. Ми згодні також з позицією автора щодо необхідності цілеспрямованого державного впливу на агро економічне виробництво та внутрішній ринок, їх підтримки й активного регулювання та сприяння нарощуванню експортного потенціалу національного АПК» [3, с. 311].

Разом з тим, не можна стверджувати, що

ці проблеми повністю досліджені, особливо в регіональному розрізі.

Отже, на основі аналізу сучасного стану продовольчого забезпечення у світі та Україні, оцінки розвитку вітчизняного агропромислового виробництва з погляду продовольчої політики держави, а також дослідження зарубіжного досвіду високоефективного вирішення завдань продовольчої безпеки та актуальних проблем формування ефективної та цілеспрямованої національної агропромислової політики, В.М. Трегобчук зробив важливі наукові висновки та пропозиції по вирішенню проблем продовольчої безпеки держави, які залишаються актуальними й сьогодні.

В його аграрно-економічних дослідженнях, особливо в останні десять років життя, важливе місце посідають питання механізмів удосконалення природокористування, раціонального та високоефективного використання всіх видів природних ресурсів. Ним зроблено вагомий внесок у теорію і практику продовольчого забезпечення в Україні.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Долішний М.І. Стан навколишнього середовища і його вплив на трудові ресурси Львівської області / М.І. Долішний, В.М. Трегобчук, Г.Д. Гуцуляк та ін. – Чернівці, 1999. – 156 с.
2. Лукінов І.І. Про стратегію трансформації АПК і забезпечення продовольчої безпеки України / І.І. Лукінов, П.Т. Саблук, О.М. Онищенко та ін. // Економіка України. – 2000. – №8. – С. 3–36.
3. Саблук П. Аграрна економіка і політика в Україні: підсумки минулого і погляд у майбутнє / П. Саблук: Науково-популярні нариси: у 3 т. – К.: Ін-т аграр. економіки, 2001. – Т. 3. – С. 311.
4. Саблук П. Концептуальні основи розробки аграрної (аграрно-продовольчої) доктрини України / П. Саблук, В. Юрчишин. – К.: УААН ІЕА, 2002. – 29 с.
5. Трегобчук В.М. Екологічно безпечна економіка: альтернативи немає / В.М. Трегобчук // Вісник НАН України. – 1998. – №3/4. – С. 15–21.
6. Трегобчук В.М. Стан навколишнього середовища і його вплив на трудові ресурси Івано-Франківської області / В.М. Трегобчук, Г.Д. Гуцуляк, В.Д. Гуцуляк. – Косів: ПВ ІАІБ УААН, 1995. – 129 с.
7. Трегобчук В.М. Стан навколишнього середовища і його вплив на трудові ресурси Чернівецької області / В.М. Трегобчук, Г.Д. Гуцуляк, В.Д. Гуцуляк та ін. – Чернівці: Прут, 1998. – 152 с.
8. Трегобчук В.М. Стан навколишнього середовища і його вплив на трудові ресурси Закарпатської області / В.М. Трегобчук, Г.Д. Гуцуляк, В.Д. Гуцуляк та ін. – Чернівці: Прут, 2002. – 164 с.
9. Трегобчук В.М. Продовольча безпека в контексті національної безпеки держави / В.М. Трегобчук. – К.: ІЕ НАН України, 1999. – 56 с.

© Оксана Попова
(Київ)

ПРОБЛЕМЫ ЭКОНОМИКИ ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ В КОНТЕКСТЕ ИССЛЕДОВАНИЙ В.М. ТРЕГОБЧУКА

Рассмотрены вопросы рационального природопользования, охраны окружающей среды и обеспечения ресурсо-экологической безопасности нашей страны в контексте научной деятельности выдающегося ученого в области экономики природопользования академика НААН Украины В.М. Трегобчука. Раскрыты основные положения и выводы его научных трудов по решению вышеназванных проблем и проанализированы научный и практический вклад в решение задач продовольственной безопасности Украины, а также актуальных вопросов формирования эффективной и целенаправленной национальной агропромышленной политики в новых условиях хозяйствования. Для него был присущ системный подход к вопросам, которые изучаются, высокий теоретический уровень, глубокий анализ, практическая направленность выводов и рекомендаций.

Ключевые слова: природопользование, окружающая среда, исследования, продовольственная безопасность.

© *Oksana Popova*
(Kyiv)

PROBLEMS OF THE ECONOMY OF THE MANAGEMENT OF NATURE IN THE CONTEXT OF THE RESEARCHES CONDUCTED BY V.M. TREGOBCHUK

The rational management of nature has remained the global problem of mankind for many years already/ The now views on the nature protection activity as a sphere of economic relations and ecological management have formed from the viewpoint of the researches of many scientists and experts. Among those who has made invaluable contribution in this field of the economic science one must say about the Academician of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine Doctor Professor V.M. Tregobchuk. The paper considers the problems of the rational management of the nature, environment protection and ensuring the resource and ecological safety of our country in the context of the research activity. The author has revealed the main principles and conclusions of the scientist's research papers concerning the solving of the above mentioned problems, ensuring the state's provisions safety and analyzed his scientific and practical contribution into the solution of this task as well as the actual problems of the formation of the effective and purposeful national agroindustrial policy under the new conditions of management.

V.M. Tregobchuk was one of the first in our state to begin the investigation of the actual economic and ecological aspects of the management of the nature and development of the mankind's civilization. The results were reflected in his scientific papers. It was characteristic of him to approach systematically to the studied problems, high theoretical level, deep analysis and practical expediency of conclusions and recommendations.

The aim of this paper is to elucidate the important from the scientific and practical point of view theoretical and methodological conclusions of the scientist as for the rational use of the environment, overcoming the negative consequences of the resource and ecological crisis, especially in the Carpathian region.

In the today's conditions of the economy development it is the problems of the country's resource, ecological and provisions safety that have acquired the considerable actuality and also, become the object of Doctor V.M. Tregobchuk's large-scale researches.

The important place in the agrarian and economic investigations of Academician V.M. Tregobchuk is taken by the problems of the mechanisms of improving the management of nature, rational and high efficient using all the natural resources varieties. His scientific developments correspond to the word's directions of the researches in this sphere both in the past and nowadays.

Key words: management of nature, environment, researches, investigations, provisions safety.

До редакції надійшла 14.02.2014.

УДК 930.24:001.891:631.582(477)

© *Наталія Коваленко*
(Київ)

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ ОСНОВ СІВОЗМІН У КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВОЇ ШКОЛИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Встановлено основні напрями діяльності вчених-фундаторів наукової школи з розроблення сівозмін у системах землеробства Лісостепу та Полісся в Національному університеті біоресурсів і природокористування України, а також внесок їхніх учнів та послідовників у розвиток теоретико-методологічних основ сівозмін.

Ключові слова: передумови становлення, історичний розвиток, теоретико-методологічні основи, фундатори, наукова школа, ефективні сівозміни, системи землеробства.

На сучасному етапі розвитку нашої держави спостерігається процес відродження забутих фактів та імен, що, в свою чергу, є встановленням точної істини. Фундаментальні

дослідження нині проводяться науковцями Центру історії аграрної науки Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН, завдяки яким вдалося відтворити десятки імен вче-